

De Architecten Cie., Claus & Kaan Architecten Amsterdam, Schaap & Stigter

IJburg Haveneiland

IJburg Haveneiland

Commissioned by the Municipality of Amsterdam, Projectbureau IJburg – an alliance of Palmhout & vd Bout, Bureau H+N+S and dRO Amsterdam – has developed a plan for IJburg, a new development on six artificial islands in the IJmeer, east of Amsterdam. On the basis of this plan, the City Council passed the *Nota van Uitgangspunten voor IJburg* (Memorandum of Conditions 'Design for IJburg') on 4 September. It was decided to work out the plans in further detail. The first phase in the development of IJburg was initiated with the *Globaal Stedenbouwkundig Plan* (GSP, urban design scheme) Haveneiland and Rieteilanden West.

The GSP formed the basis for a co-operation that was unprecedented at this scale, involving the municipality of Amsterdam and a number of players in the market: the Waterstad IJburg, the IJburgermaatschappij CV and the IJdelta ontwikkelings vof consortia. Roughly speaking, the municipality would be responsible for the main structure of the various islands as well as the inclusion of structural works, while the consortia would be responsible for the development of the zones created by the municipality. This made the consortia also responsible for (part of) the public space.

Frits van Dongen of the Architecten Cie., Felix Claus of Claus & Kaan Architecten Amsterdam and Ton Schaap of Schaap & Stigter were subsequently invited by the consortia to draw up a detailed urban design scheme. Haveneiland and the Rieteilanden are the first IJburg islands to be realized, and will be developed in two stages: East and West.

The design made by Frits van Dongen, Felix Claus and Ton Schaap is based on an urban design grid. The grid concept can be described in terms of three layers: landscape design, urban design and distribution of programme functions.

Landscape Design

Since IJburg is designed as an urban development project on a group of islands – Steigereiland, Haveneiland, Rieteilanden, Strandeiland and Buiteneiland – a substantial part of its public space is made up of water. In endlessly varying ways, water is the recurring theme of IJburg.

In opdracht van de gemeente Amsterdam heeft Projectbureau IJburg – een alliantie van Palmboom & vd Bout, Bureau H+N+S en dRO Amsterdam – een plan gemaakt voor IJburg. Op basis van dit plan is op 4 september 1996 de *Nota van Uitgangspunten voor IJburg* door de gemeenteraad vastgesteld, en werd tot verdere uitwerking besloten. Met het Globaal Stedenbouwkundig Plan (GSP) Haveneiland en Rieteilanden-West werd de eerste fase in de ontwikkeling van IJburg gestart.

Het GSP was de onderlegger voor een voor deze schaal unieke samenwerking tussen de gemeente Amsterdam en een aantal marktpartijen: de consortia Waterstad IJburg, IJburgermaatschappij CV en IJdelta ontwikkelings vof. Grofweg werd de gemeente verantwoordelijk voor de hoofdstructuur van – en de kunstwerken voor – de eilanden, en werden de consortia verantwoordelijk voor de invulling van de aldus ontstane deelgebieden. De consortia werden hiermee ook verantwoordelijk voor (een deel van) de openbare ruimte.

Frits van Dongen van de Architecten Cie., Felix Claus van Claus & Kaan Architecten Amsterdam en Ton Schaap van Schaap & Stigter zijn vervolgens door de consortia gevraagd om een gedetailleerd stedenbouwkundig plan te maken. Het Haveneiland en de Rieteilanden zijn de eerste eilanden van IJburg die worden gerealiseerd, en deze realisatie wordt in twee fases uitgevoerd: oost en west.

Het ontwerp van Frits van Dongen, Felix Claus en Ton Schaap is gebaseerd op een stedenbouwkundig raster. Het concept van het raster kan worden beschreven aan de hand van drie lagen: het landschappelijk ontwerp, de stedenbouwkundige structuur en de programmatische verdeling.

Het landschappelijk ontwerp

Vanwege de eilandstructuur van het ontwerp van IJburg – Steigereiland, Haveneiland, Rieteilanden, Strandeiland en Buiteneiland – is de belangrijkste openbare ruimte op IJburg het water. Het water is op steeds verschillende manieren het thema.

Het Haveneiland is het centrum van IJburg, en heeft met ca. 60 woningen/ha een stedelijke dichtheid en een urbaan karakter. De randen van het eiland worden gevormd door harde kaden en het heeft een binnenwater: een doorvaarbare gracht

Haveneiland constitutes the centre of IJburg, and with approximately 60 houses/ha it has an urban density and character. The island has quays around the edges and an internal waterway: a navigable canal with an internal water system, connected to the IJsselmeer by locks.

In between Haveneiland and the largest of the three Rieteilanden is the 'green tunnel', a navigable canal fringed with reeds. The Rieteilanden are suburban in character and – in contrast with the urban Haveneiland – have soft banks, detached housing and dike houses with gardens running down to the reedy borders. The building density is approximately 30 houses/ha.

The main structure in the landscape design is composed of the main access road, the IJburglaan, the cross-lanes called Vizieren and the promenades on the western and northern waterfronts of Haveneiland.

Urban Design

The plan for Haveneiland is based on the idea that the urban design structure creates the necessary conditions for a characteristic balance between order and chaos, cohesion and variation. This balance typifies the period and the manner in which this project is realized.

Provided the right choices are made concerning the balance between street and block, public and private, the urban design grid is a planning method that leaves room for diversity in time and space. The grid expresses the binding conditions, the public space, via the streets, while leaving room for a variety of uses, and thus for diversity, in the shape of blocks. Within the ordered structure of the grid, there is room to operate for the market (the consortia) and room for self-expression by the individual (the buyer).

In principle, all positions within the grid are equal. The grid as outlined in the plan has been devised in such a way that both the landscape elements and the main structure are incorporated into its principle of equality. The cross-lanes called Vizieren only remain visible as exceptions in the street profile; they do not affect the grid.

met een intern circuit dat via sluizen in verbinding staat met het IJsselmeer.

Tussen het Haveneiland en het grote Rieteiland bevindt zich de groene tunnel: een doorvaarbare gracht met rietkragen. De Rieteilanden hebben een suburbaan karakter met in tegenstelling tot het stedelijke Haveneiland zachte oevers, losse bebouwing en dijkwoningen met tuinen tot aan de rietkragen in het water. De dichtheid is ca. 30 w/ha.

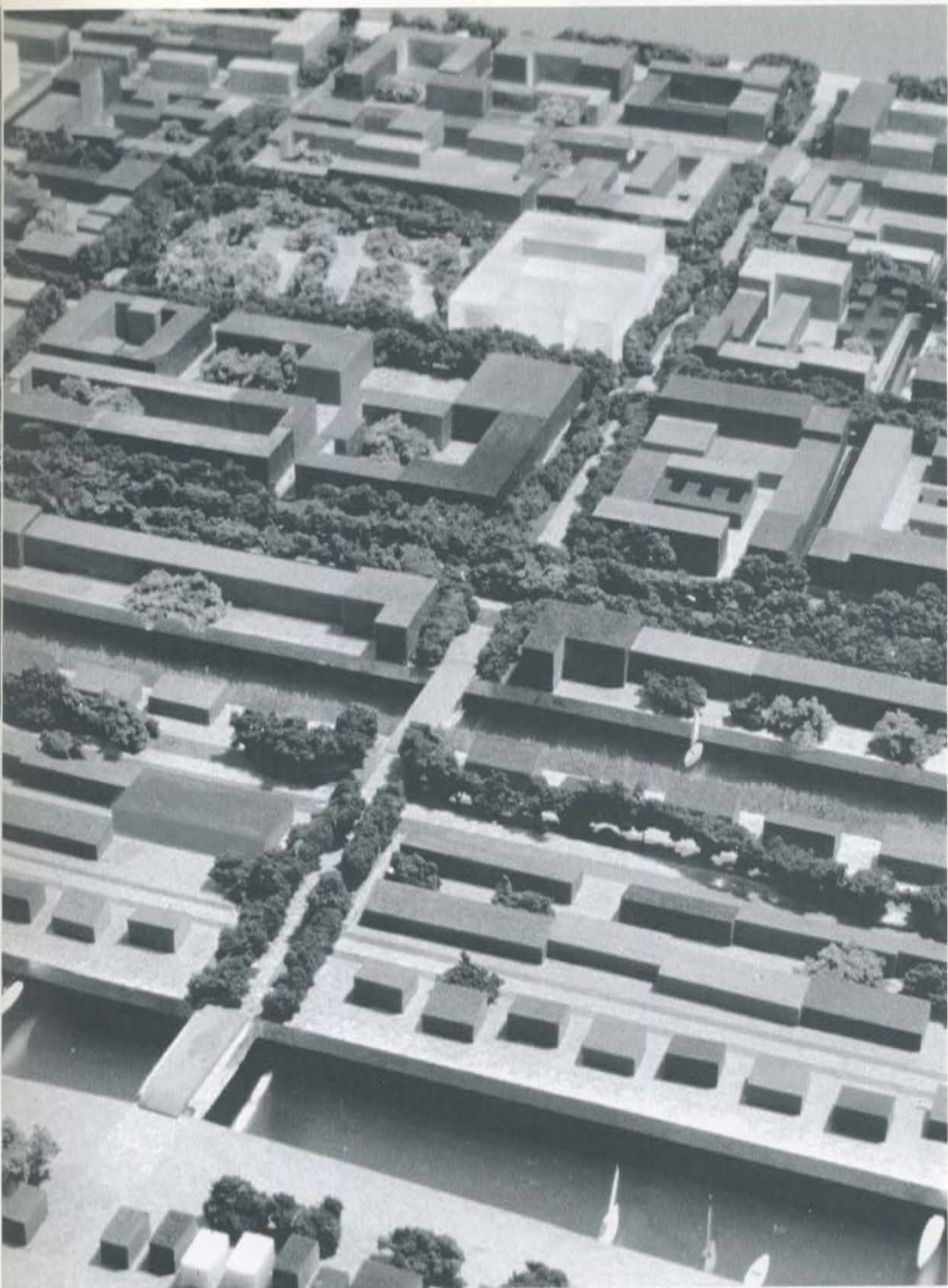
In het landschappelijke ontwerp is de hoofdstructuur gegeven in de vorm van de hoofdontsluitingsweg, de IJburglaan, de vizieren en de boulevard aan de west- en noordkant van het Haveneiland.

De stedenbouwkundige structuur

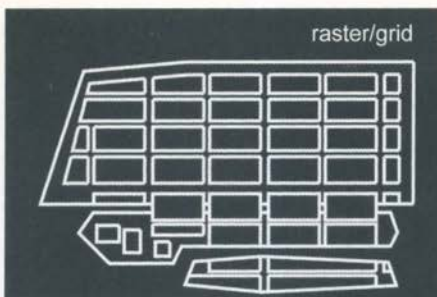
Aan het plan voor het Haveneiland ligt de gedachte ten grondslag dat een stedenbouwkundige structuur de condities schept voor een karakteristieke balans tussen orde en chaos, samenhang en variatie. Deze karakteristiek is kenmerkend voor de tijd waarin – en de wijze waarop – gebouwd wordt.

Het stedenbouwkundig raster is, mits de verhouding tussen straat en blok, openbaar en privé, juist wordt gekozen, een ordeningsprincipe dat ruimte laat voor diversiteit in ruimte en tijd. Het raster spreekt zich in de vorm van straten uit over wat bindt, de openbare ruimte, en laat in de vorm van blokken ruimte voor verschillende invullingen, en daarmee voor diversiteit. In de ordenende structuur van het raster kan de markt (de consortia) zijn werk doen en het individu (de koper) tot uitdrukking komen.

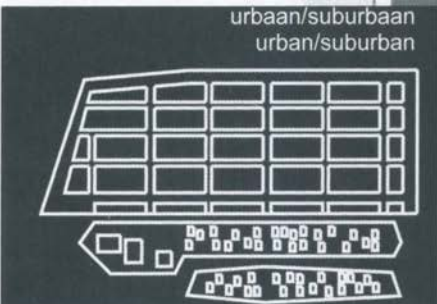
In het raster is in beginsel elke positie gelijk. In het plan is het raster zo ontworpen dat het de landschappelijke elementen en de hoofdstructuur opneemt in zijn gelijkheidsbeginsel. De vizieren zijn alleen nog herkenbaar als uitzondering in het profiel van de straat, zij tasten het raster niet aan.

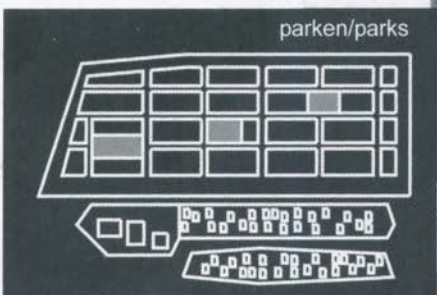
raster/grid

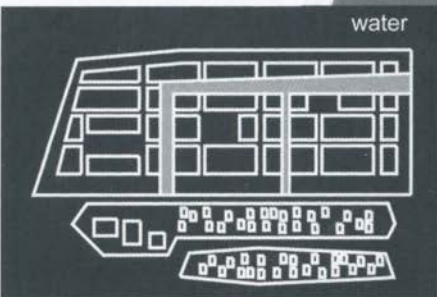
urbaan/suburbaan
urban/suburban

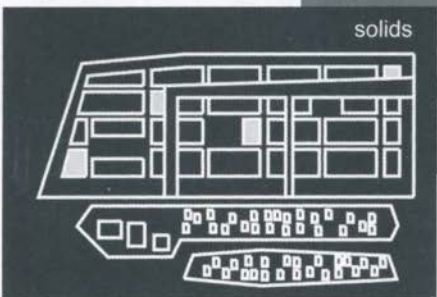
parken/parks

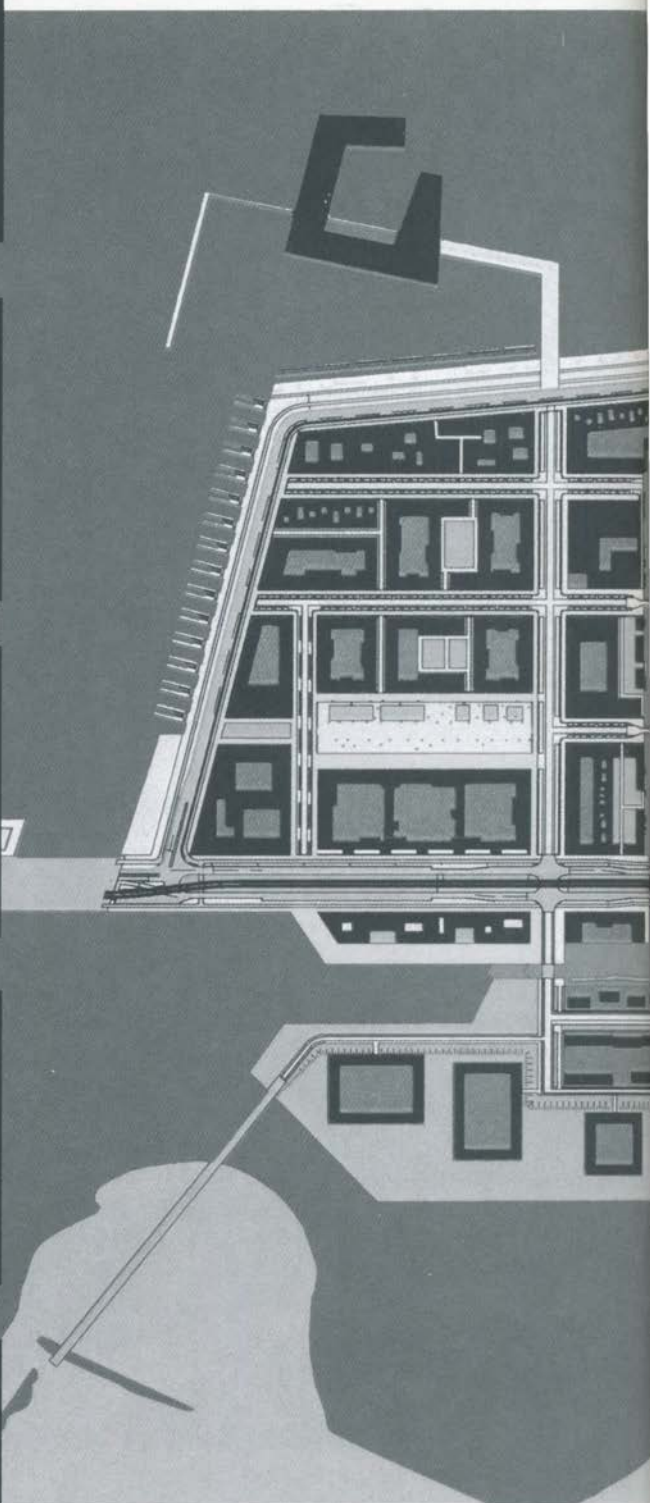
water

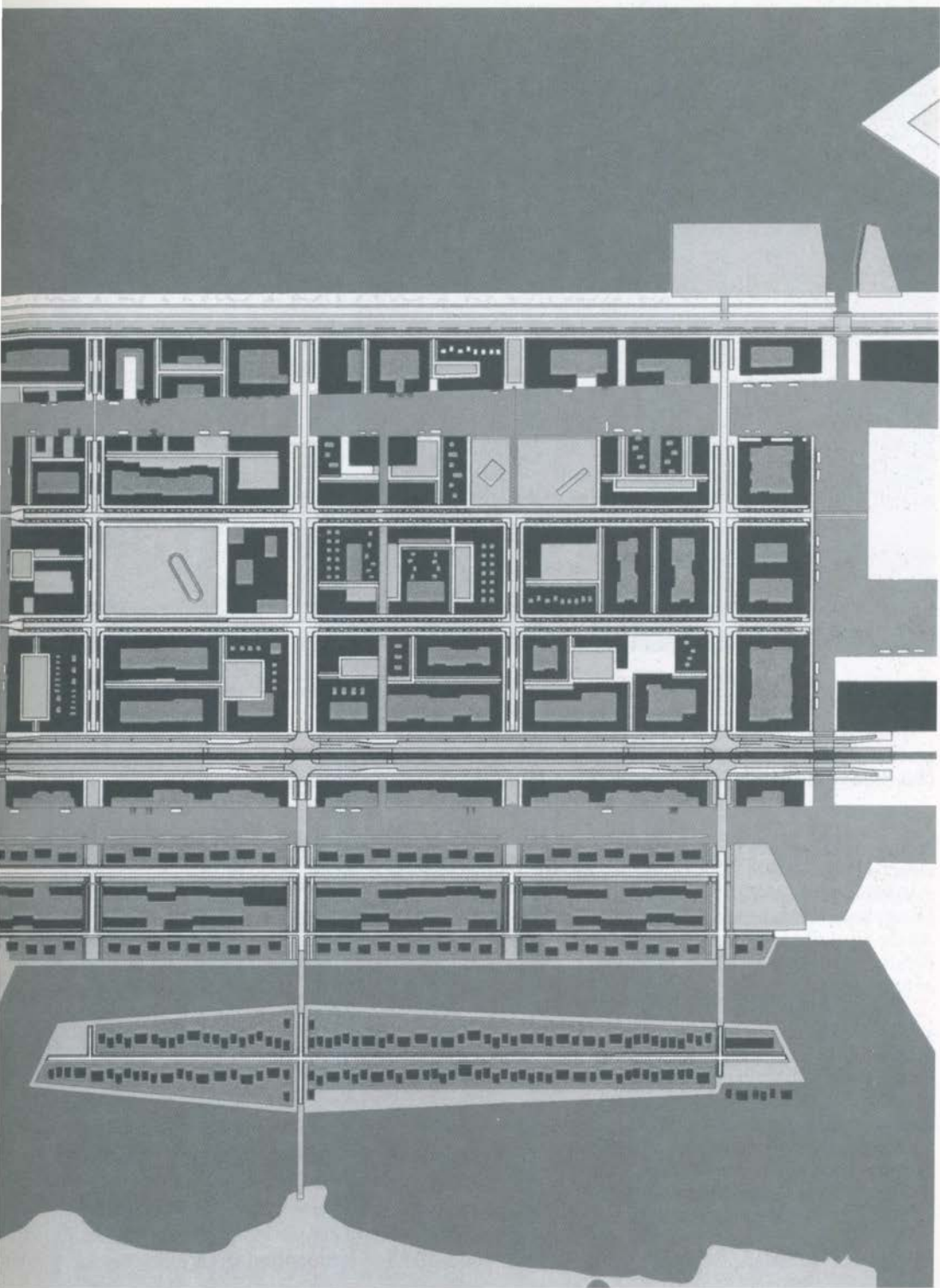

solids

← De transformatie van het raster / The transformation of the grid

IJburg Haven- en Rieteilanden West. Voorbeelduitwerking
Elaboration as an example

Het raster wordt gevormd door straten
The grid is being formed by streets

Distribution of Programme Functions

The total programme of amenities and houses – single-family houses and apartments with accompanying amenities such as schools, shops and play areas – is in principle evenly spread across the grid. All the blocks have a proportionally equal density and there is no hierarchy in types of housing between them.

The internal waterway transects the grid and opens up the structure of the otherwise closed blocks. Public spaces, a (market) square and two parks with playgrounds, have been planned at regular distances and connected to the longitudinal streets in the plan. Together with the inland waterway, these spaces interrupt the regularity of the grid and serve as green pockets within the public space.

The plan features prominently placed buildings called 'solids'. Solids are loft-like

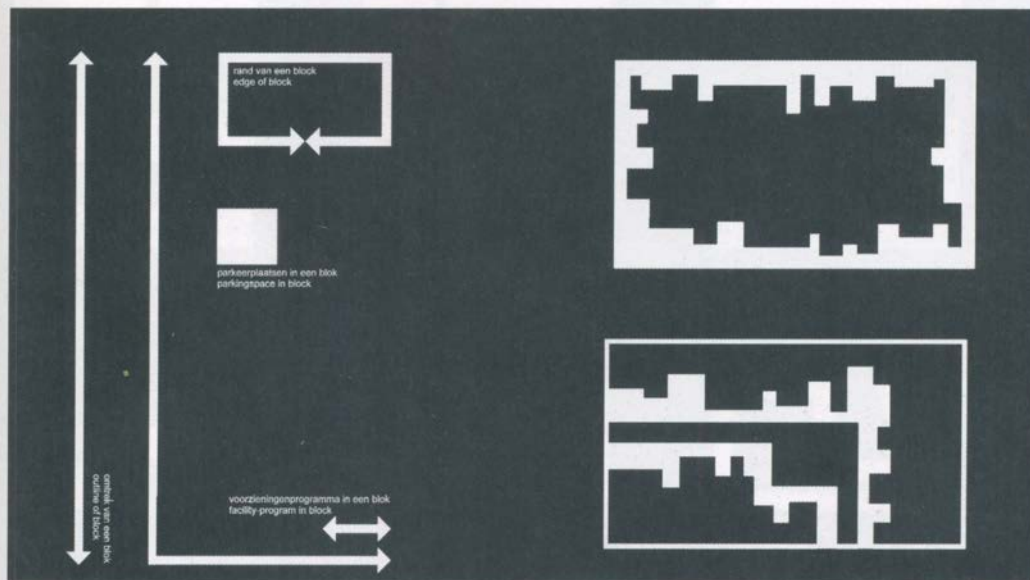
De programmatische verdeling

Het totale programma van voorzieningen en woningen – eengezinswoningen en appartementen met bijbehorende voorzieningen als scholen, winkels en speelplekken – is in beginsel gelijkmatig over het raster verdeeld. Alle blokken hebben in verhouding een gelijke dichtheid en geen onderlinge hiërarchie in woningsoort.

Het binnenwater doorsnijdt het raster en legt de structuur van de anders gesloten blokken bloot. Op gelijkmatige afstand en verbonden aan de langsstraten in het plan zijn openbare ruimten aangebracht in de vorm van een (markt)plein en twee parken met speelvelden. Zij verstoren – samen met het binnenwater – de regelmaat van het raster en functioneren als groene kamers in de openbare ruimte. Op markante punten in het plan bevinden zich solids. Dit zijn loft-achtige structuren met vrij

↑ Het woningprogramma van eengezinswoningen en appartementen wordt in de straatwand gemengd
In the streetfaçades houses and apartments are being mixed

↑ De blokmaat in relatie tot het programma
The blocksize in relation to the program

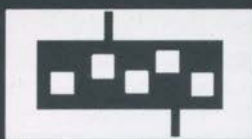
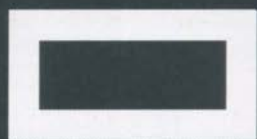
↑↑ De formele rand
The formal exterior
↑ Het informele binnengebied
The informal interior

structures with high storeys and floorbays that can be freely arranged, and are capable of incorporating a great diversity of programme. These solids accommodate part of the amenities programme and can be further filled in with a limited amount of housing or elements that go beyond the standard programme package of an urban expansion area. Thus, the solids are reserved space for the future.

In between the (market) square and the IJburglaan, and near the point of access to Haveneiland, is the shopping centre. As a whole, the exceptions transform the grid and ensure that its dominance is toned down. They create a layer of natural variation within the grid.

indeelbare vloervelden en hoge verdiepingen die in staat zijn een grote verscheidenheid aan programma in zich op te nemen. Zij bevatten een deel van het voorzieningenprogramma en kunnen nader ingevuld worden met een beperkt aantal woningen en programma dat buiten het standaardpakket van een uitbreidingswijk valt. Zij vormen een reservering voor de toekomst.

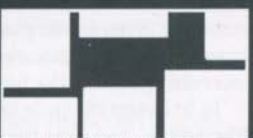
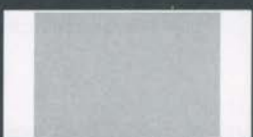
Tussen het (markt)plein en de IJburglaan, bij de entree van het Haveneiland bevindt zich het winkelcentrum. Het totaal aan uitzonderingen transformeert het raster en zorgt ervoor dat de dominantie van het raster doorbroken wordt. Zij creëren een laag van vanzelfsprekende variatie in het raster.

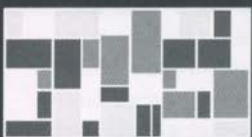
offset

stretch

matrix

Het binnengebied kan op verschillende manieren worden gevormd
The interior of the blocks can be shaped in different ways

The three layers in the design of Haven-eiland result in a plan of streets and blocks. Because of the equal distribution of the housing programme, consisting of apartments and single-family houses, and the special functions such as amenities and public play areas, each individual block has a specific programme mixture. The different positions within the transformed grid, the differences in size and the differences in programme ensure that every individual block is different from the others. All the blocks are unique.

The edges of the blocks adjacent to the streets are formal. To emphasize the formal street, a margin of 1.2 m is reserved as a transition between the street and the houses. As a general rule the ground floor is built relatively high and there are street-side living spaces, so that standard solutions involving front gardens and kitchen windows facing onto public space are avoided. The unity of the city house is achieved through the verticality at the edges of the blocks.

The dimensions of the blocks are such that standard zoning of housing in these blocks is made impossible. The blocks differ in size, so that the block designs will each be different from the others. The grid size enforces the use of special block types and leaves ample room to create multi-form inner areas.

The inner areas have an informal character. Parking facilities are incorporated in the buildings, so that the inner areas will be car-free. This leaves room for roof terraces, private and public space, courts, parks and public play areas. Wherever blocks are transected by water (the canal), there will be room for waterside houses, gardens, landing stages and jetties.

Each block is worked out as a partial urban design scheme by an architect and a principal.

*Translation: Rob Kuitenbrouwer,
Bookmakers*

De drie lagen in het ontwerp van het Haven-eiland resulteren in een plan van straten en blokken. Ieder blok heeft door de gelijke verdeling van woningprogramma van appartementen en eengezinswoningen, en de bijzondere functies als voorzieningen en openbare speelplekken, een specifieke programmix. Door de verschillende posities in het getransformeerde raster, de maatverschillen en de verschillen in programma is geen blok gelijk. Elk blok is uniek.

De randen van de blokken, gelegen aan de straten, zijn formeel. Om de formele straat te versterken wordt een marge van 1,2 m als overgang tussen de straat en de woning toegepast. De begane grond is als regel hoog uitgevoerd en er wordt aan de straat gewoond, waarmee standaardoplossingen met voortuintjes en keukenramen aan de openbare ruimte worden vermeden. De eenheid van het stadshuis wordt bereikt door verticaliteit in de randen van de blokken.

De maat van de blokken is zodanig dat een standaardzoning van woningen in de blokken niet mogelijk is. De maten van de blokken zijn onderling verschillend, zodat de blokontwerpen nooit gelijk zullen zijn. De maat van het raster zorgt ervoor dat er bijzondere bloktypologieën toegepast moeten worden en laat voldoende ruimte over om een eigen binnengebied te creëren.

De binnengebieden zijn informeel van karakter. De parkeervoorziening wordt gebouwd opgelost waardoor de binnengebieden autovrij zijn. Zij bieden ruimte voor tuinen, dakterrassen, privé en openbare ruimte, hoven en hofjes, parkjes en openbare speelplekken. Waar blokken doorsneden worden door water (de gracht) is er ruimte om huizen en tuinen, steigers en aanlegplaatsen aan het water te maken.

Elk blok wordt als stedenbouwkundig deelontwerp door een architect en een opdrachtgever uitgewerkt.

Het ontwerpteam:

- De Architecten Cie.:
Frits van Dongen, Udo Garritzmann,
Rob van Houten, Holger Schmidt
- Claus & Kaan Architecten Amsterdam:
Felix Claus, Jaap Gräber,
Kurt van Belle, Elianne Reijers
- Schaap & Stigter:
Ton Schaap, Jan Stigter,
Iris van der Helm, Rob van den Hazel

Tekst en Beeldmateriaal:

- de Architecten Cie.
- Claus & Kaan Architecten Amsterdam
- Schaap & Stigter
- Maquettes:**
 - Werkplaats Vincent de Rijk, Rotterdam
 - DRO-vorm Maquettes, Amsterdam
- Maquettefoto's:**
 - DRO-vorm Fotografie, Amsterdam
- Artist-impression:**
 - TARTS visuals bv, Lex Ballings, Rijen

MVRDV, Flight Forum Eindhoven

IJburg, Haven- en Rietlanden

